

לפני הלידה, שזבה מהן ליחה ביום הלידה, והוא סימן מוקדם ללידה.

וזו, הואיל ולא טנפה באותו יום⁽²⁴⁹⁾, לפני צאתה למרעה, אתרע לה רובא, ולכן ישנו ספק אם ילדה ולד מעליא, וחוששים שהפילה רוח בעלמא.

ומקשה הגמרא: אי כל היולדות מטנפות בלא יוצא מהכלל, מהו בכלל הספק אם הולד השני הבא אחריו הוא בכור? והרי הא, מדלא מטנפה, ודאי הפילה רוח, והולד הבא אחריו בכור מעליא הוא!?

ומתצת: אלא, אימא — רוב היולדות מטנפות ולא כולן. וזו, הואיל ולא טנפה — אתרע לה רובא, ולכן הולד הבא אחריו הוא ספק בכור.

כי אתא רבין, אמר: מתיב רבי יוסי ברבי הנינא על רבי יהושע בן לוי ממתניתא העוסקת באשה טועה, שלא ידעה עת לדתה, והוסיף רבין — ולא ידענא מאי תיובתא ממתניתא זו.

ומבאר הגמרא: מאי היא המתניתא שממנה הקושיה?

דתניא: אשה שיצתה מלאה [מעוברת], כט-ב ולאחר זמן מרובה⁽²⁵⁰⁾ שבה ובאה כשהיא ריקנית, ואינה יודעת מה ילדה, ובאיזה יום ילדה!

והביאה [ומיום שבאה] לפנינו היה מצבה: א. שלשה שבועות הראשונים היו טהורין, שלא ראתה בהם דם כלל.

ב. ועשרה שבועות, לאחר שלשת השבועות הטהורין, ראתה לסרוגין — שבוע אחד ממא שבו היתה רואה מדי יום ביומו, ושבוע אחד טהור, שלא ראתה בו דם כלל.

ודין האשה הזו הוא: א. משמשת רק לאור יום שלשים וחמש מבואה, דהיינו הלילה שלאחר יום השלושים וארבע.

ב. ומטבילין אותה תשעים וחמש טבילות — דברי בית שמאי.

250. הריטב"א העיר על כך שבברייתא שעוסקת באשה טועה מדובר בשבה אחרי יותר מחודשיים, ובבהמה מדובר בשבה באותו היום, וב' הברייתות סתמו ולא פירשו זמן החזרה. ותירץ, שבסתם משמע ששבה מיד, והברייתא של אשה שסתמה הוא משום שהדבר מוכח מעצם דין הברייתא שכתבה שמטבילין אותה צ"ה טבילות מחמת שישנם ספיקות רבים באשה זו וכפי שיבואר להלן, ואין אפשרות שיהיו לספיקות מרובים כ"כ אם לא שזמן רב אינה לפנינו.

249. רש"י [ד"ה מטנפות] ביאר שהטנוף הוא יום אחד קודם הלידה, וצריך אם כן לומר שלא שהתה הבהמה בחוץ זמן ממושך שאל"כ מנין לנו שלא טינפה, וכן פירשו התוס'. הריטב"א הוסיף שצריך שתחזור הבהמה בתוך הזמן שאם היתה מטנפת היו נכרים השיריים. הרמב"ם [בכורות ד יג] פסק שבהמה שיצאה מלאה ובאה ריקנית הולד אחר כך הוא ספק בכור, וסתם ולא חילק כמה זמן עבר בין יציאתה לשובה, ובחידודי הלכות תמה על השמטה זו. ותירץ הערוך לנר שמחמת שלא קצבה הגמרא הזמן שבו ניכר הטינוף לא יכל הרמב"ם לקובעו להלכה.

ובית הלל אומרים — מטבילין אותה שלשים וחמש טבילות בלבד.

הטומאה של נקבה, ואפילו היו אותן הי"ד יום נקיים שלא ראתה בהם כלל.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר — דיה לטבילה אחת, שתהיה באחרונה! [ולהלן יתבאר מדוע מותרת לשמש רק אור ליום שלשים וחמש, ולצורך מה מטבילין אותה כך, אך לפני הביאור הזה מסבירה הגמרא מה היתה התיובתא על רבי יהושע בן לוי, ומדוע לא הבינה רבין].

אלא שבוע רביעי, אף על גב דקא חזיא דם — תשמש, שאין דם זה מטמאה, דהא דם טוהר הוא! שהרי לרבי יהושע בן לוי אשה שהוחזקה למעוברת וילדה נחשבת לודאי יולדת, שהרי מביאה קרבן ונאכל, ואם כן בשבוע הרביעי היא בודאי נמצאת באמצע ימי הטוהר [בין זכר ובין לנקבה], ונתיר לה לשמש על אף שראתה דם?

ומסבירה הגמרא: בשלמא שבוע ראשון שבאה, לא משמשת על אף שלא ראתה, כי אימר — יולדת זכר היא, ושבוע זה הוא שבעת ימי טומאת יולדת זכר.

אלא, לאו הסיבה שאסרנוה בשבוע הרביעי היא משום דלא אזלינן בתר רובא שנשים שהוחזק עוברין ולד מעליא ילדן, ואסורה מחשש שמא הפילה רוח ואין לה ימי טוהר — ותיובתיה דרבי יהושע בן לוי!

וכמו כן שבוע שני אינה משמשת על אף שלא ראתה, כי אימר — יולדת נקבה היא, ומספק טמאה י"ד יום כדין יולדת נקבה.

וממשיכה הגמרא להסביר את דברי רבין: אלא, מאי לא ידענא מאי תיובתא שאמר רבין?

שבוע שלישי אינה משמשת על אף שלא ראתה, כי אימר — יולדת נקבה בזוב היא, שאם נטמאה בטומאת זיבה קודם הלידה (251) הרי היא 'יולדת בזוב', שצריכה לספור "שבעה נקיים" כדי להטהר מטומאת זבה, ומנין הימים מתחיל רק לאחר שיכלו י"ד ימי

משום שהאיסור בשבוע רביעי הוא מטעם אחר, שחוששים אימר הרחיקה לידתה! שהרי אינה יודעת מתי ילדה. ויתכן שילדה לפני זמן מרובה וכלו כבר ימי הטוהר (252).

251. הרמב"ן ביאר שמדובר שאומרת האשה שראתה דם שלא בשעת לידה ואינה זוכרת מתי היתה ראתה, ולכן חוששים שמא היה הדם בימי זיבה. אבל בלא שתאמר שראתה דם לא חוששים שמא נטמאה בזיבה, שאל"כ יהיו כל הקטנות והשוטות בחזקת טמאות שהרי אינן יודעות זמני ראיותיהן, וע"כ שבלא סיבה המעוררת ספק לא מסתפקים. הרשב"א כתב שבברייתא לא נרמז שאמרה האשה שראתה דם, ומשמע מהסתימות שבכל טועה חוששים שמא נטמאה בזיבה. ומה שהקשה הרמב"ן ששוטה וקטנה אין חוששים

להן, תירץ הרשב"א שהיינו משום שהן בחזקת טהרה ולא ראינו בהן טעות ברורה, אבל יולדת שודאי נטמאה בטומאת לידה ולא יודעת מתי, חוששים שמא נטמאה גם בזיבה. וראה בריטב"א שהביא דברי הרשב"א ופירשם.

252. התוס' והרמב"ן הקשו כיצד סבר רבי יוסי ברבי יהודה להקשות מהברייתא, והרי דחייתו של רבין מוכחת מכך שמטבילין אותה צ"ה טבילות, ורק משום הספק שמא הרחיקה לידתה יש מקום לטבילות אלו וכפי שיבואר בגמרא

השבועות שרואה לסירוגין שהוא טמא מפני שראתה בו דם, והגיע החמישי **דטהור הוא** — **תשמש** בכל שבוע זה, ואמאי התרנוה לשמש רק באור ליום ל"ה שהוא היום השביעי בשבוע החמישי!?

ומתרצת: **הך שבוע רביעי**, שראתה בו בכל יום, אינה יכולה להתייחס אליו כאל שבעת ימי נדה שטובלת בסופם ונטהרת והדם שראתה בתוך הימים אינו מאריך את הטומאה, כי — **כל יומא ויומא** שרואה בשבוע הרביעי **מספקין** ליה **בסוף לידה** ובתחלת נדה, שיש לחשוש שמא אתמול

אך קרבן יולדת היא תביא בודאי וכרבי יהושע בן לוי, כי כל הספק הוא אימתי ילדה, אך ודאי לנו שולד גמור ילדה, ולכן אמר רבין שלא ידענא מאי תיובתיה.

ועתה חוזרת הגמרא להסביר את דברי הברייתא, ותחילה את הדין הראשון שמשמשת רק באור ליום ל"ה, ואסורה בכל הימים הקודמים⁽²⁵³⁾.

הך שבוע חמישי אחר שעברו כבר שלשת שבועות מטומאת יולדת ומטומאת זיבה, וחלף גם השבוע הראשון מתוך עשרת

253. להבנת הקושיה וביאור הגמרא בברייתא יש להקדים בקצרה דיני טומאת נדה, זבה, ויולדת. דם הנדה, ודם הזבה. ודם היולדת בימי טומאתה וכימי טהרתה, כולו דם אחד הוא הבא מהרחם, ושינוי הדינים ביניהם הוא רק מחמת זמן הראיה. דם הראשון שרואה האשה מטמאה בנדה. דם שרואה מיום השמיני לראיה הראשונה ועד יום י"ח מטמאה בזיבה. בתום ימי הזיבה מתחילים שוב ימי הנדה, וכן חוזר חלילה כל ימיה. [רמב"ם איסור ב].

להלן. וכתב הרמב"ן שאגב חורפיה לא עיין ריברי ולא שם ליבו שקושיתו נדחית מהברייתא עצמה. והקשה הר"ן שתימא גדול לומר שיטעה ריברי בטעות גלויה שכוון. ולכן ביאר שאדרבה קושית ריברי נסתמכה על כך שחששה הברייתא שמא הרחיקה לידתה, וכל קושיתו היתה מסברת הבריות ולא מעיקר הדין, שכשם שלא נסתמכה הברייתא על כך שרוב הנשים מרגישות בלידתן, ויוכיח הרוב שרק עכשיו בשעת בואה ילדה, הוא הדין שאין לסמוך על הרוב להוכיח שילדה ולד גמור.

דיני הטומאה הם :

הגורם	משך הטומאה	ראיה נוספת בימי הטומאה	זמן הטבילה והטהרה
נדה	ראית דם בו' ימי נדה	אינה משנה הדין	בלילה שלאחר תום ימי הטומאה
זבה קטנה	ראית דם ביום אחד או יומים מי"א ימי זיבה	מטמאת מחדש	ביום האחרון לטומאה
זבה גדולה	ראית דם בשלשה ימים מימי הזיבה	מטמאת מחדש	ביום האחרון לטומאה
יולדת	לידה אפילו בלא דם	אינה משנה הדין	בלילה שלאחר תום ימי הטומאה

הלידה

שבעה נקיים של זבה לאחר י"ד ימי הטומאה של יולדת, והרי ההלכה היא שזבה יכולה לטבול ביום השביעי לספירת הנקיים בבוקר ולהטהר ואינה צריכה להמתין לשקיעת החמה בסוף היום, ואם כן — **בעשרים** וחד בבוקר, תטבול ותשמש?

ומתרצת הגמרא: **רבי שמעון היא, דאמר אסור לעשות כן**, לשמש ביום השביעי לאחר הטבילה, **שמא תבא לידי ספק**, שאם תראה במשך היום תסתור את כל שבעת הימים הנקיים, ויתברר למפרע ששימשה באיסור זבה, ומחמת הספק אסורה לשמש גם קודם שראתה.

וממשיכה הגמרא לשאול: באור ליום העשרים ושנים, לאחר שכלו ז' ימי הנקיות של זבה, **לאורתא** — **תשמש?** ואף על פי שהוא יום הראשון מהעשרה שבועות שרואה בהם לסירוגין, תותר עד שתראה דם?

ומתרצת: **כשראתה (254) בערב! (255)**

כלו ימי הטוהר של הלידה, ורק היום התחילו ימי הנדות, וצריכה למנות שבעה ימי נדות מראייתה היום, שהוא היום הראשון לטומאת נדה.

ולכן, אפילו ביום האחרון של השבוע הרביעי [שכאמור רואה בו בכל יום], שהוא — **עשרין ותמניא** ליום בואה, ביום זה גופיה היא מסתפקת — **אימר תחלת נדה היא**, שעד עתה היו ראיותיה ראיות של דם טוהר של יולדת.

ובעיא למיתב שבעה לנדתה, שהם יום האחרון של השבוע הרביעי, ועוד ששה ימים של השבוע החמישי, נמצא שרק ביום השביעי של השבוע החמישי נטהרה בודאי, ומותר לה לשמש.

ושואלת הגמרא שאלה נוספת: מדוע אסרנוה לשמש ביום האחרון של השבוע השלישי? והרי בשבוע זה אסרנוה לשמש רק משום החשש שמא ילדה בזוב שצריכה לספור

שטובלת באותו ערב, שאין הכוונה שראתה ממש בתחילת הערב, שאחר שרואה לצורך מה תטבול. אלא הכוונה היא שראתה זמן מועט אחר תחילת הלילה, ומותרת היא לשמש עד אותו הזמן, ומה לא הזכירתו הברייתא הוא משום שמועט הוא.

255. **רש"י** [ד"ה ומשנינן] ביאר שמיום הל"ה והלאה אסורה גם היום האחרון של השבועות הטהורים, משום שחוששים שמא נעשית זבה שאינה נטהרת אלא בז' נקיים.

ולדוגמא ביום האחרון של השבוע השביעי אסורה אפילו שהיתה טהורה בכל השבוע, שחוששים שמא ראית השבוע הרביעי היתה בטומאה והחלו ימי הנדה, ובתום ז' ימי הנדה

זבה שילדה קודם שעברו עליה ז' נקיים נשארת בטומאתה וצריך שיעברו עליה ז' ימים מימי הטוהר בנקיות, ימי טומאת לידה גם אם לא ראתה בהם דם אינם עולים למנין זה.

בתום ימי טומאת יולדת מתחילים ימי הטוהר שבהם גם אם רואה דם נשארת בטהרתה. ימים אלו נמשכים ביולדת זכר עד יום מ' מהלידה, וביולדת נקבה עד יום פ'. בזמן הזה החמירו בנות ישראל על עצמן שכל הרואה דם אפילו פעם אחת נוהגת בעצמה כזבה גדולה ואסורה עד שתמנה ז' נקיים. בימי הגאונים החמירו עוד שגם יולדת הרואה דם בימי הטוהר נוהגת בטומאה זו. [רמב"ם איסור"ב יא, ד"ו].

254. **התוס'** הוכיחו מהגמרא בהמשך שכתבה

ימי טומאה!

וכמו כן, מטבילין אותה בשבוע השני גם **ביממא**, בכל בוקר, **אימר**, יולדת **זכר בזוב היא!** שאם ילדה זכר והיתה זבה בשעת לידתה, יש לחשוש בכל יום מהשבוע הראשון שמא כלו בו⁽²⁵⁷⁾ שבעת הימים הטמאים של זכר והתחילו שבעת ימי הנקיות של יולדת זכר בזוב, ולכן בכל יום בשבוע השני⁽²⁵⁸⁾ ישנו חשש שמא היום שלמו ד' הנקיים, וצריכה לטבול גם בבוקר כדין טבילת זבה שהיא בבוקר, בנוסף לטבילתה בלילה⁽²⁵⁹⁾ מחשש שמא ילדה נקבה שלא מתוך זיבה.

ועתה באה הגמרא לבאר את מנין הטבילות: **ז'מטבילין אותה תשעים וחמש טבילות** — דברי בית שמאי

שבוע קמא — מטבילין אותה בלילותא בכל ערב, **אימר**, יולדת **זכר היא!** שכיון שלא ידוע מתי ילדה ומה ילדה, חוששים בכל לילה מלילות השבוע הראשון לבואה. שמא עתה הסתיימו שבעת ימי הטומאה של זכר, וצריכה לטבול בלילה מיד, כי טבילה בזמנה מצוה⁽²⁵⁶⁾.

שבוע שני — מטבילין אותה בלילותא, בכל ערב, **אימר**, יולדת **נקבה היא** שיש לה י"ד

של השבוע הראשון. ולכן שינה הגירסה ברש"י ל'ששה' במקום 'שבעה'. וראה מה שכתב המהרש"א לקיים גירסתינו.

258. בגמרא בהמשך [ל, א] יבואר מדוע בשבוע הראשון אינה טובלת ביום מחשש שמא ילדה זכר בזוב י"ד יום קודם בואה, ותמו ביום בואה ד' ימי הטומאה וז' ימי ספירת הזיבה.

259. התוס' [ד"ה בשבוע] העירו שימי השבוע השני אינם חופפים ללילות, שהרי בליל בואה לא טבלה ומתחיל מנין הלילות מהיום השני לבואה, נמצא שז' טבילות של שבוע ב' הם ר' בשבוע השני וא' בשלישי. משא"כ הטבילות שטובלת ביום מתחילה בהם ביום הראשון של השבוע השני לבואה, כדין זבה שטובלת ביום השביעי בבוקר.

וביאר המהרש"א שכל הערת התוס' היא להבנת הגמרא שהאשה באה ביום, אולם למסקנה כפי שיבואר בהמשך שמדובר שבאה בלילה טובלת בליל בואה, וא"כ גם כל טבילות הלילה הן בתוך השבוע השני.

החלו י"א ימי הזיבה, נמצא שבראיות השבוע השישי נטמאה בטומאת זיבה ואינה מותרת לשמש עד יום הראשון של השבוע התשיעי, וביום זה כבר חזרה וראתה.

256. מבואר בסוגייתנו שישנה מצווה לטבול ולטהר מיד ברגע הראשון ואפילו למי שאינו יכול להתנהג בפועל בטהרה, שהרי אשה זו אפילו שאסורה לשמש עד יום הל"ה טובלת בכל יום. ובערוך לנר נתקשה מהו המקור למצווה זו. וכתב שמצווה זו היא בכלל מנין הימים לטהרה, שהקפידה התורה על מספר ימים מסוים בין הטומאה לטהרה, ואף על פי שאין מעכב בדיעבד אם נתארכו הימים. ולפי זה חידש שבטומאות שיכול לטבול ולהטהר מיד כגון הנוגע בשרץ, יכול אם חפץ לעכב הטבילה ואינו מצווה להטהר מיד.

257. רש"י ביאר שביום הראשון טובלת מחשש שמא ילדה שבעה ימים קודם בואה, וביום בואה תמו ימי הטומאה, ושבוע הראשון עולה לה לז' נקיים. והקשה המהר"ם כיון שזבה טובלת ביום השביעי בבוקר היה עליה לטבול ביום האחרון

הסתיימו שמונים יום. וז' טבילות ביום שמא יולדת נקבה בזוב.

ס"ה ל"ה טבילות בשלושת השבועות הראשונים, ובשבועות הבאים ממשיכה לטבול כלילה מחשש שמא רק בהם תמו ס"ו ימי הטוהר⁽²⁶⁰⁾.

ושואלת הגמרא: **מכדי ימי טהרה שמחמת ל-א** חסרון הידיעה מתי הסתיימו צריכה לטבול בכל ערב, **כמה הווי** — **שתין ושיתא** [66]. אך אי אפשר להוסיף את כולם על מנין ל"ה הטבילות שטבלה בשלשת השבועות הראשונים, משום שהשבוע השלישי חופף את שבעת הימים הראשונים של מנין ששים ושש ימי טהרה.

ולכן דל [הפחת] ממנין הששים וששה את **שבוע ג', דאטבלינן להו** משום יולדת נקבה בזוב והועילו טבילות אלו גם לספק שמא תמו ימי טוהר באותם הלילות. וטבילות אלו כבר נמנו.

פשו להו ונשאר להוסיף למנין הטבילות רק **שתין נכי חדא!** [59] ועתה יש לצרף את **שתין נכי חדא** [59] הטבילות שטובלת משום הספק שתמו ימי טוהר ואת **תלתין וחי** [35] הטבילות שטובלת בשלשת השבועות הראשונים, ובסך הכל — **תשעיין וד' הויין!** ואם כן, קשה: **תשעיין וחמש** טבילות

שבוע שלישי — **מטבילין לה ביממא**, בכל בוקר, **אימר, יולדת נקבה בזוב היא** שטופרת ז' ימי נקיות לאחר י"ד ימי הטומאה של יולדת. וגם **בלילותא** מטבילין אותה בכל ערב, אליבא דבית שמאי. ואפילו שימי טומאת יולדת תמו לכל המאוחר בסוף השבוע השני, **בית שמאי לטעמייהו, דאמרי: טבולת יום ארוך בעי טבילה!** שכל יולדת נקבה טובלת בסוף ימי הטוהר ולא די בטבילתה בסוף י"ד ימי הטומאה, משום שבימי הטוהר אסורה בתרומה, וצריכה טבילה נוספת באור ליום פ"א קודם שמתחלת לאכול תרומה.

ואשה זאת, שאין ידוע מתי ילדה, צריכה לטבול לשיטת בית שמאי בכל לילה משמונים הימים הראשונים לבואה שמא עתה הסתיימו ימי הטוהר. ואפילו שאשה זו אסורה בתרומה מחמת הספק, טבילה בזמנה מצווה.

ונמצא מנין טבילותיה עד עתה:

שבוע ראשון ז' טבילות בלילה שמא יולדת זכר.

שבוע שני ז' טבילות בלילה שמא יולדת נקבה. ובנוסף ז' טבילות ביום שמא יולדת זכר בזוב.

שבוע שלישי: ז' טבילות בלילה שמא

הטבילה היה תמא ואסור בטהרות ולאחריה תיקן גופו ומותר בהם, ולכן באשה זו שאסורה לשמש גם אחר הטבילה ולא הועילה לה הטבילה מאומה מותרת הטבילה גם בשבת. וכדבריו כתב גם כן בערוך לנר.

260. בחידודי הלכות הקשה שבמשנה במסכת ביצה [יז, ב] מצינו שאוסרים בית שמאי לטבול בשבת, ואם כן אשה זו טובלת רק בששת ימי החול ונגרעו ג' טבילות ממנין ל"ה טבילות. ותירץ הפני יהושע [ביצה, שם] שטעם האיסור לטבול בשבת הוא משום שנראה כמתקן, שקודם